

19096

Nr

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

1. Określenie zabytku

MOGIŁY WETERANÓW POWSTANIA 1863 R.

2. Materiał, technika

beton

3. Styl

4. Czas powstania

5. Autor, szkoła, warsztat

6. Wymiary:
wys., szer., dług.

7. Ilość

12

8. Historia

9. Opis przedmiotu słown. napisu

Na terenie cmentarza Wojsk Polskich 1863-1921 r., w rzędzie indywidualnych mogił z pomnikiem pośrodku- 8 mogił ziemnych w betonowych obramieniach i z betonowymi krzyżami, na których ryte napisy:

- ADAM/SLIWIŃSKI/WETERAN 1863 R./+1925 R.
- WOJCIECH KLAMKA/WETERAN 1863 R.+1926 R.
- PAWEŁ/KOSTRZEWSKI/WETERAN 1863 R. L.90/+24.VII./1926 R
- LUCJAN/KOZŁOWSKI/WETERAN 1863 R. L.84 +12.III./1927 R
- JÓZEF HEN/PPOR.WETERAN 1863 R./+13-11.1927 R.
- FELIKS/BŁASZCZYŃSKI/WETERAN 1863 R. L.86/+1.XI.1922 R
- KAROLINA/Z OSTASZEWSKICH/OSTOJA/WOJCIECHOWSKA/WETERAN/1863 R./L.92 +3-XII/1929
- WŁADYSŁAW/CHMURZYŃSKI/POWSTANIEC 1863 R./+1931

Poza ogrodzeniem 4 luźne mogiły:

- ŚP/FELIKS/KLIMONTOWICZ/WETERAN 1863 R./+21-VI.1924 R./żył lat 92

11. KIELCE

miejscowość

W-m. powiat

gromada

kieleckie

województwo

12. Miejsce przechowywania

na cmentarzu Wojsk
Polskich 1863-1921,
ul. P.Ściegiennego

13. Właściciel, jego adres

14. Udostępnienie

15. Data i nr rejestru

16. Akta

verte

10. Źródła i bibliografia

18. Ikonaografia i negatywy fotograficzne

Nr

Z|Y|X|W|V|U|T|S|R|P|O|N|M|L|L|K|J|I|H|G|F|E|D|C|B|A

18. Stan zachowania i potrzeby konserwatorskie

Obramienia i krzyże uszkodzone, napisy zatarte, mogiły zaniedbane.

Data i stanowisko dokonującego
wpisu 1981

19. Przeprowadzone prace konserwatorskie

Czas trwania

Wykonawca

20. Uwagi c.d. opisu:

-SP/KAROL WÓJCICKI/WETERAN 63 R.
 -KONSTANTY/SZELAŃGOWSKI/WETERAN 1863 R. +1921 R.
 -mogiła z ukośnie leżącą, betonową płytą: SP/LEONARD BROKL/UCZESTNIK POWSTANIA
 1863 R./ŻYŁ LAT 85/ZM.DN....WRZEŚNIA 1927 R./POKÓJ JEGO DUSZY

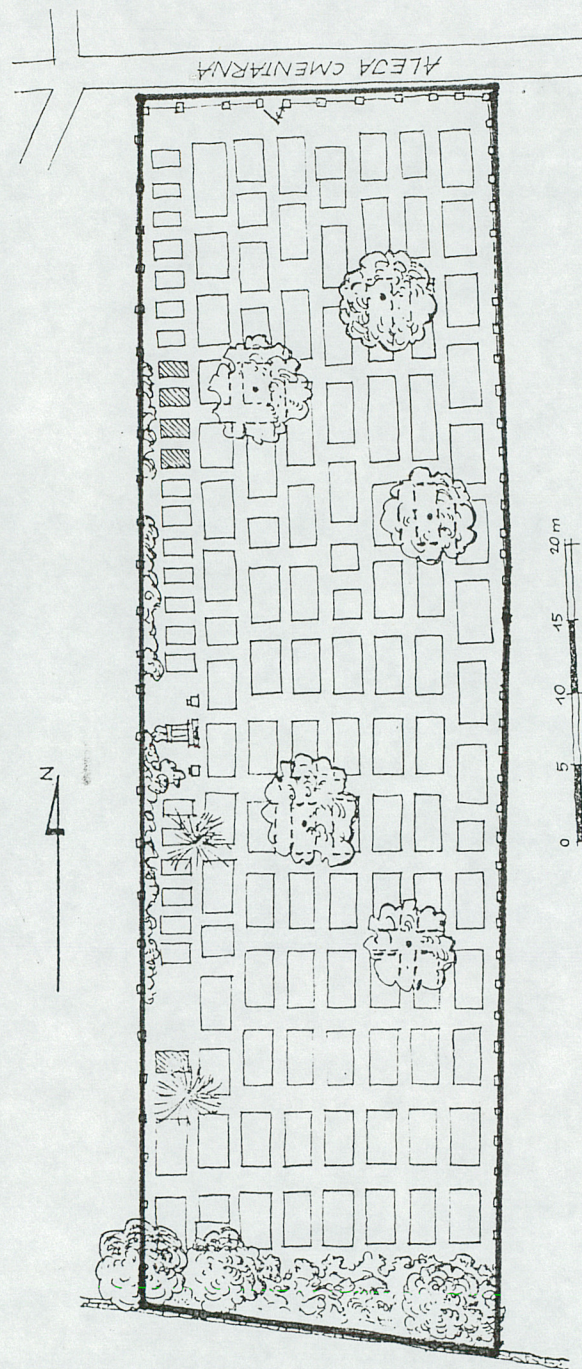
21. Założył kartę
U.Oettingen, VII.1981

22. Sprawdził dnia

**Zdjęcia mogił weteranów Powstania 1863 r. na kartach Cmentarza Wojsk Polskich
 1863-1921 r.**

Granice ochrony konserwatorskiej:

- strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej (teren cmentarza)
- strefa ochrony konserwatorskiej w granicach zespołu cmentarzy przy ul. Ks. P. Ściegiennego (zob. zał. nr 2)
- kierunki ochrony widokowej (zob. zał. nr 2)

Ryc. 42. Szkielet cmentarza Wojsk Polskich 1863—1921 r. w Kielcach

- Ś.P. | JÓZEF PARACHONIAK | KAPRAŁ | I.BRYG.LEG.POL. | † 9-V.1918 R.
- Ś.P. | NIEZNANY CHORAŻY | LEGJONÓW POL. | POLEGŁ 24-X. 1914 R.
- Ś.P. | ŁUCJAN AUER | PORUCZNIK WOJSK.POL. | WYDZ.II. SZTAB. | † 18-XII.1920 R.
- Ś.P. | EWARYST | KOREWICKI | PORUCZNIK 24 P.P. | 16-IV.1921
- Ś.P. | STANISŁAW | MAZUR | PORUCZNIK 35...ZAP.TAB | † 1... 1921 R.
- Ś.P. | STANISŁAW LALIK | PORUCZNIK WOJSK POL. | † 25.-VI. 1921 R.
- Ś.P. | ARTUR MARKOWSKI | URZ.WOJSK.INT.OKR.GEN. | † 28.-VI. 1921 R.
- Na betonowej płycie wyryty napis: ŚP | ANTONI GRZYBIŃSKI | ST.ŻOŁNIERZ ODDZIAŁ.TELEFON. | 26 P.P. ŻYŁ LAT 22...20.VIII. 1920 R. | SPOKÓJ JEGO DUSZY
- Ś.P. | EDWARD | ZWOLIŃSKI | SIERŻANT WOJSK POLSKICH | ŻYŁ LAT 27 | ZM.D.21 PAZDZIERNIKA | 1919 R.
- Ś.P. | ADAM ZAWIERUCHA | Z BIELIN | ŻYŁ LAT 23 ZM. 10-XI. 1919 R. | POKÓJ JEGO DUSZY
- Na kamiennej płycie wyryty napis: ŚP | JULIAN | SAWICKI | ŻOŁNIERZ | ŻYŁ LAT 21 | ZM.DN.2-I.1920 R | SYNOWI OJCIEC
- Ś.P. | PIOTR | RATAJEWICZ | KAPRAŁ | BAONU WARTOWNI-CZEGO | ZM.D.17-I.1919 R. | ŻYŁ LAT 19
- Na marmurowej płycie wyryty napis: ŚP | WÓJCICKI | KAZI-MIERZ | z | m.Siedlce | żołnierz W.P. kol. | żył lat 25 | zm.6.I.1921 r. | Pokój jego duszy | Brat i Synowie
- Kwatery w betonowych obramieniach z betonowymi krzyżkami; na niektórych większe krzyże z wyrytymi napisami:
- SIERŻ. | WACŁAW GRYBSKI | 1920 R
- ...R WACŁAW FRAG | ...ONI BARANOWSKI | 1920 R
- Ś.P. | WINCENTY | TOCHOWICZ | UR. W SŁOMNIKACH | ŻYŁ LAT 21 | ZM.3-X.1919 | POKÓJ JEGO DUSZY
- SZER.DAWIDOWICZ JAN | 3P.LEG.6 K. | † 30-8.1919 R.
- SZEREG.KIEPAS ANTONI | 4 P.P. | † 26-8.1919 R
- SZER.BŁASZKO BONIFACY | BAON WART.2 K. | † 22-VIII.1919 R
- SZEREG.SOBCZY JAN | 3 DYW.TAB. | † 19.VIII.1919 R
- SZER.MORYC STANISŁAW | DOG KIELCE | † 23-VII-1919 R
- SZER.BARTOLIK LEOPOLD | D-O-G.KIELCE | † 21-VII.1919 R
- SZEREG.SKUZA PIOTR | BAON WART.2.K. | 10.8.1919 R
- SZEREG.CIOŁKOWSKI | FRANCISZEK — 4.P.P.LEG. | † 26.7. 1919 R
- SZEREG.HUTNY HIPOLIT | 4 PP.LEG. † 22.VII.1919 R
- SZEREG.CUP JAN | 4 PP.LEG.3 K. † 21.VII. | 1919 R

KIELCE - CMENTARZ WOJSK POLSKICH
1863 - 1921 R.

UL. P. ŚCIEGIENNEGO

- JAN SZCZEPANSKI | ŻYL LAT 20 | ZM.30-XII.1919
- SZER.ADAM MIKUNDA | IZYDOR FURTAK | 1920 R
- SZER.JÓZEF PŁOCZEK | ANTONI KOMAREK | 1920 R
- SZER.JAN ŻUKOWSKI | JAN WRÓBLEWSKI | 1920 R
- SZER.STEFAN CZARNECKI | WINCENTY CISZEWSKI | 1920 R
- SZER.ADAM KRAKUS | FRANCISZEK CIUPIAŁ | 1920 R
- SZER. | JAN MYTEK | 1920 R
- Ś.P. | FRANCISZEK GLUZA | ZM. 16 STYCZNIA 1920 R | ŻYL LAT 22 | BRATU | KS.J.BOLESŁAW | W 1924 R.
- Ś.P. | STANISŁAW | LUBOWICZ | Ż.L.20 | ZM.8-IV | 1920 R
- KOLEDZE — KOLEDZY
- SZER.JAN BĄK | WŁADYSŁAW ANTKOWIAK | 1920 R
- SZER.ROMAN DUNKER | EUGIENJUSZ ŻEBROWSKI | 1920 R
- Ś.P. | PIOTR KULIŃSKI | ZM.DN.14.1.1921 R. | PRZEŻYWSZY LAT 25 | PROSI O ZDROWAŚ MARJO
- SZER.KAROL MAŁECKI | WŁADYSŁAW SZTARK | 1920 R.
- SZER.FILIP KRUBER | SZER.EDMUND SZYBIŃSKI | 1920 R.

Poza ogrodzeniem kilka kwater i mogił powstańców 1863 r. i legionistów zmarłych w późniejszych latach.

Cmentarz porośnięty drzewami (akacja, brzoza, świerk, klon, osika), od strony muru i dawnego cmentarza prawosławnego zarasta krzewami. Ogrodzenie, krzyże, obramienia kwater i mogił uszkodzone. Cmentarz zajmowany przez nowe pochówki: w pierwszym rzędzie 5 mogił z lat 1961—1980.

Prawdopodobnie spoczywa tu ok. 400 żołnierzy Wojska Polskiego poległych w latach 1919—1920 oraz kilkunastu legionistów poległych w latach 1914—1918 i powstańców 1863 r. zmarłych w okresie międzywojennym.

W latach 1918—1921 do grzebania poległych legionistów i żołnierzy Wojska Polskiego zaczęto wykorzystywać pierwotny teren cmentarza prawosławnego. W 1930 r. tę część cmentarza uporządkowano i wydzielono jako osobną dzielnicę Wojskowego Cmentarza Garnizonowego. Cmentarz Wojsk Polskich 1863—1921 r. zakładano stopniowo.

W połowie 1930 r. z inicjatywy Okręgowego Związku Legionistów Polskich w Kielcach odsłonięto obecnie istniejący pomnik. Rzeźbę orła wykonano według projektu Marii Łaskiewiczowej z Sosnowca, jako postument wykorzystano uszkodzony pomnik z dzielnicy wojennej cmentarza ewangelickiego w Kielcach. Przy pomniku złożono w pojedynczych mogiłach szczątki ekshumowanych i przeniesionych z cmentarzy kieleckich kilkunastu powstańców 1863 r. i legionistów. Na mogiłach umieszczono krzyże z wyrytymi nazwiskami. W tym samym czasie uporządkowano ok. 400 istniejących mogił, a w późniejszych latach zaopatrzone je w betonowe obramienia i krzyże. Cmentarz wygrodzono ogrodzeniem

z żelaznych rur między kamiennymi słupkami oraz obsadzono szpalerem grabowym i brzozaami.

W dniu 1 listopada 1935 r. dokonano poświęcenia płyty ku czci Nieznanego Żołnierza umieszczonej przed pomnikiem, a dotąd spoczywającej na pl. Marszałka J. Piłsudskiego przed budynkiem Magistratu. W 1984 r. krzyże żeliwne przeniesiono w pobliże pomnika.

Źródła: WAPK. UWK I, sygn. 2778, 15185, 15187, 15194, 15211, 15215, 15222, 15223, 15227, 15228, 15235, 16872, 17474, 17481, 17484; APKOO.K. sygn. AP 286: „Gazeta Kielecka” z 4.11.1917 r.; 21.07.1918 r.; 1935, nr 300; „Ziemia Kielecka” 1915, nr 3; A. Jankowski, W. Sadowski, *Kielce i okolice*. Przewodnik, Warszawa 1983, s. 61; *Polska poległym swoim obrońcom*, pod red. W. Dunin-Wasowicza, Warszawa 1928, s. 12; T. i Z. Sabatowie. W. Pietrzykowski, *Pomnik nieznanego żołnierza na cmentarzu wojskowym w Kielcach*, Kielce 1979, mps w PTTK w Kielcach.

Mogily i pomnik żołnierzy 1914—1918 r. na cmentarzu ewangelickim (obecnie komunalnym) przy ul. Koniewa

Mogily nie zachowane. Pierwotnie zlokalizowane w lewym górnym rogu cmentarza pod murem. Dzielnicą wojenną obejmowała ok. 350 mogił z żeliwnymi, drewnianymi i kamiennymi krzyżami oraz żeliwnymi tablicami na betonowych podstawach. Między mogilami ustawiono pomnik z marmuru, na którym umieszczono napis: DEM ANDENKEN DER HIER RUHENDEN HELDEN. W drugiej połowie lat dwudziestych mogily uporządkowano, naprawiono żeliwne krzyże oraz ustawiono nowe — dębowe. W końcu 1929 r. ekshumowano ok. 20 żołnierzy armii włoskiej (jeńców) i przeniesiono na nowo zakładany cmentarz włoski w Warszawie, obecnie przy ul. Marymonckiej.

W 1930 r. w związku z urządzaniem Cmentarza Wojsk Polskich 1863—1921 r. w Kielcach przeniesiono stąd kilku legionistów. Istniejący pomnik wykorzystano jako postument dla rzeźby orła. Obecnie teren dzielnicy wojennej zajęły nowe pochówki.

Spoczywa tu ok. 400 żołnierzy armii austro-węgierskiej i niemieckiej.

Prawdopodobnie w latach sześćdziesiątych wykonano pomnik, który umieszczono przy alejce skracającej w lewo od wejścia.

Pomnik w formie dwóch stojących uskokowo ścianek z jasnego piaskowca, na betonowej podstawie. Na jednej ścianie, niższej i cofniętej (wys. 200 cm), wykuty napis: ŻOŁNIERZOM | RÓŻNYCH NARODO- | WOŚCI POLEGŁYM | W CZASIE PIERWSZEJ | WOJNY ŚWIATOWEJ | 1914—1918. W drugiej (wys. 225 cm) w lewym górnym rogu wykuty krzyż. Na wewnętrznych krawędziach płyt wyrzeźbiono motyw dekoracyjny. W okolicy pomnika nowe nagrobki.

Źródła: WAPK. KPK, sygn. 120, 123; KPJ, sygn. 96a; UWK I, sygn. 15185, 15189, 15190, 15193, 15195, 15200, 15215, 15217, 15220, 15222, 15223, 15227, 15228, 17474, 17481; AmK, sygn. 1297. Posiedzenie Zarządu Magistratu z 22 XI 1915 r.;

Cmentarz w obrębie Polskiego Cmentarza Wojskowego przy ul. ks. P. Ściegiennego. Cmentarz na lewo od wejściowej alejki, założony na planie prostokąta (26×78,5 m), w ogrodzeniu z żelaznych rur między kamiennymi słupkami. Wewnątrz 102 kwatery i 32 mogiły w 8 rzędach (ryc. 42).

W pierwszym rzędzie pomnik (wys. 3,3 m) z kamienia przedstawiający orła z rozpostartymi skrzydłami, na postumencie. Z przodu pomnika wykuty napis: 1863+1921 | BOHATEROM | WALK | O | NIEPOD-
LEGŁOŚĆ | POLSKI. Przed pomnikiem leżąca kamienna płyta (100×60 cm) z wyrytym napisem: NIEZNANEMU ŻOŁNIERZOWI | KIELCE
12-IV-1925 R. Po bokach betonowe podstawy pod znicze.

Z obu stron pomnika oraz między kwaterami pojedyncze mogiły w cementowych obramieniach z betonowymi krzyżami, na których wyryte napisy:

- ADAM | ŚLIWIŃSKI | WETERAN 1863 R. | † 1925
- WOJCIECH KLAMKA | WETERAN 1863 R. † 1926 R.
- PAWEŁ KOSTRZEWSKI | WETERAN 1863 r. L.90 | † 24.VII. |
1926 R.
- ŁUCJAN | KOZŁOWSKI | WETERAN 1863 R. L.84 † 12.III. | 1927 R.
- JÓZEF HEN | PPOR.WETERAN 1863 R. | † 13-11.1927 R.
- FELIKS | BŁASZCZYŃSKI | WETERAN 1863 R. L.86 | † 1.XI.
1922 R.
- KAROLINA | Z OSTASZEWSKICH | OSTOJA | WOJCIECHOW-
SKA | WETERAN | 1863 R. | L.92 † 3-XII | 1929 R.
- WŁADYSŁAW | CHMURZYŃSKI | POWSTANIEC 1863 R. | † 1931
- KAROL GADOMSKI | B.LEGJON.I.BRYG.KAW.ORD. | L.26 † 7.II.
1924 R.
- Ś.P. | BOGDAN DERYCH | LEGJONISTA POLSKI
- Ś.P. | LEOPOLD WITKOWSKI | LEGJONISTA POLSKI | † 30-IX.
1914 R.

Za mogiłą żeliwny krzyż (typ: ryc. 16, nr 3) z napisem: POLN. LE-
GION. | LEOPOLD | WITKOWSKI | POLN.LEGION | † 30.9.1914

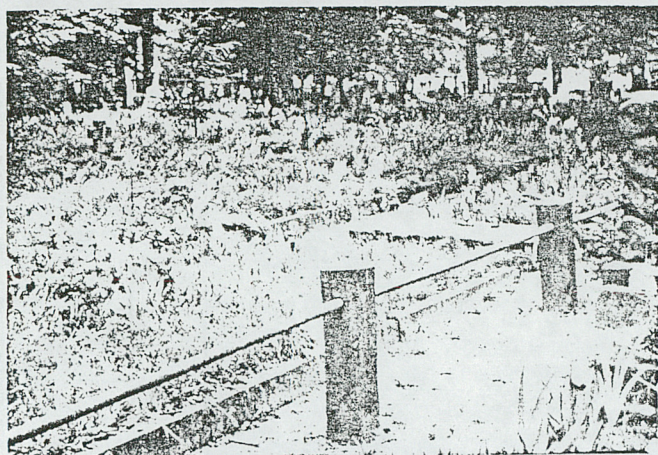
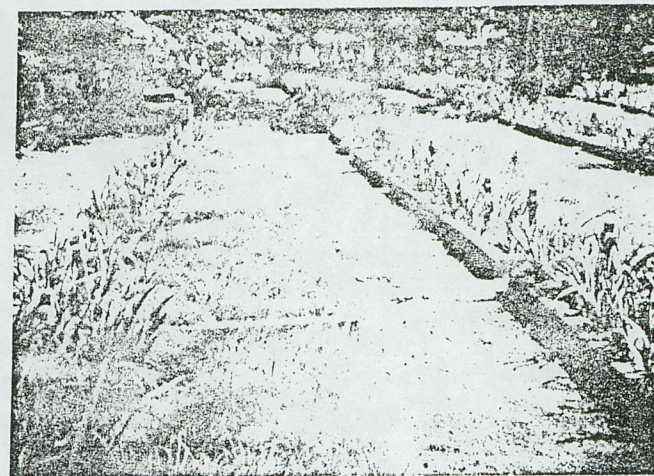
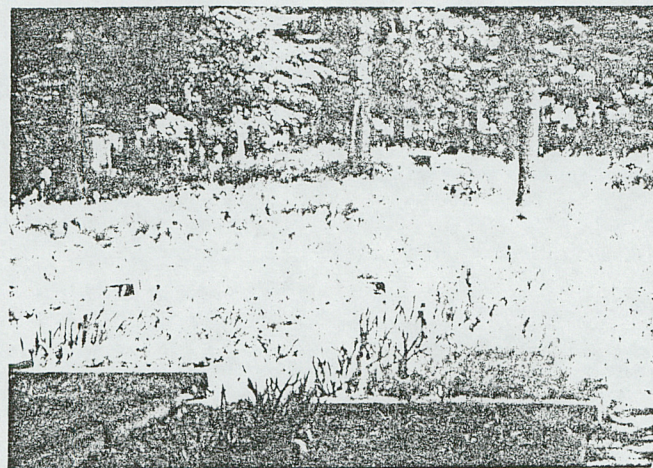
- Ś.P. | WALENTY WIĄCKOWSKI | LEGJONISTA POLSKI | † 20-
-IX-1914 R.

Za mogiłą żeliwny krzyż z napisem: LEGIONÄR | WALENTY |
WIĄCKOWSKI | PRO PATRIA | † 20.9.1914

- Ś.P. | KAZIMIERZ PIOTROWICZ | ST.SZEREK.LEG.POL. | † 22-
XII.1916 R.

Za mogiłą żeliwny krzyż z napisem: GEFREITER | KASIMIR |
PIOTROWICZ | POLN.LEGIONÄR | † 22.12.1916

KIELCE - CMENTARZ WOJSK
POLSKICH 1863-1921
UL. P. ŚWIECIEŃNEGO

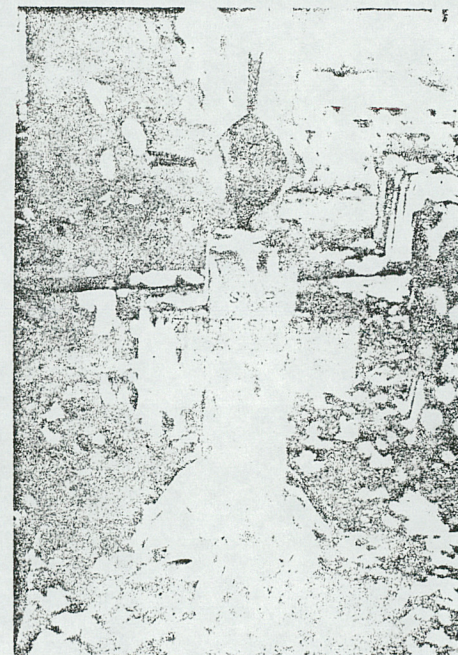
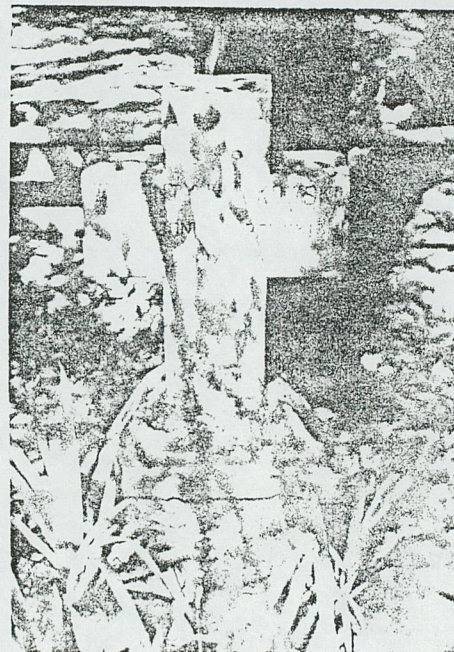

Kielce, cmentarz Wojsk Polskich 1864-1921 r.

URZĄD WOJEWÓDZKI
WYDZIAŁ KULTURY I SZTUKI
WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW
W KIELCACH

Kielce, cmentarz legionistów

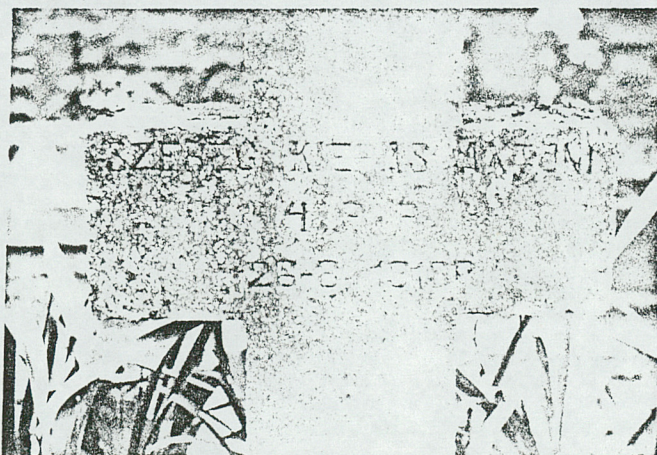
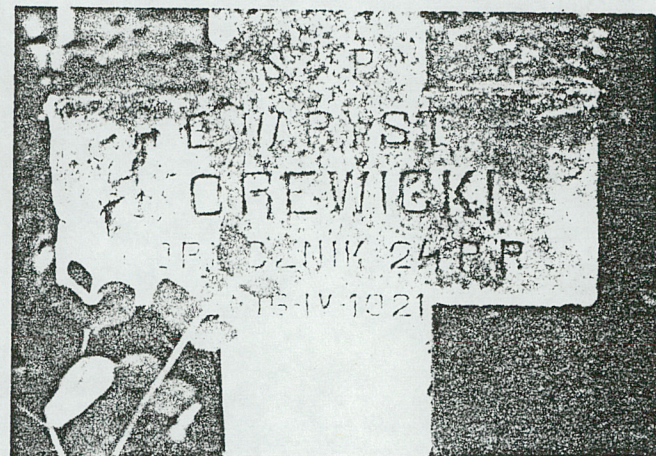
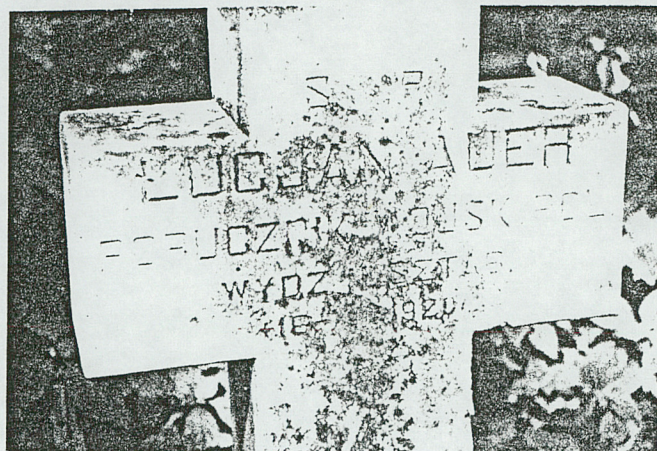
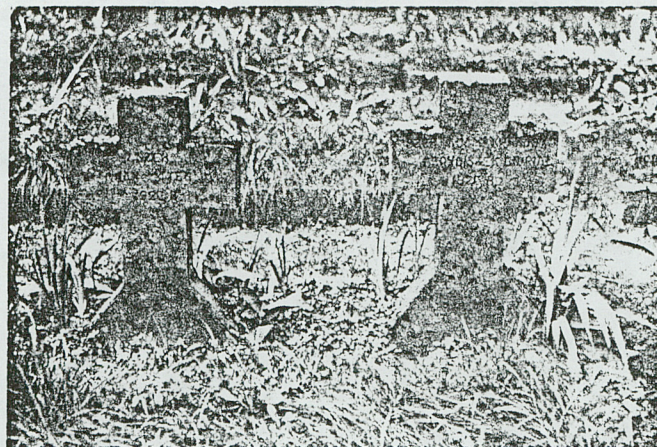
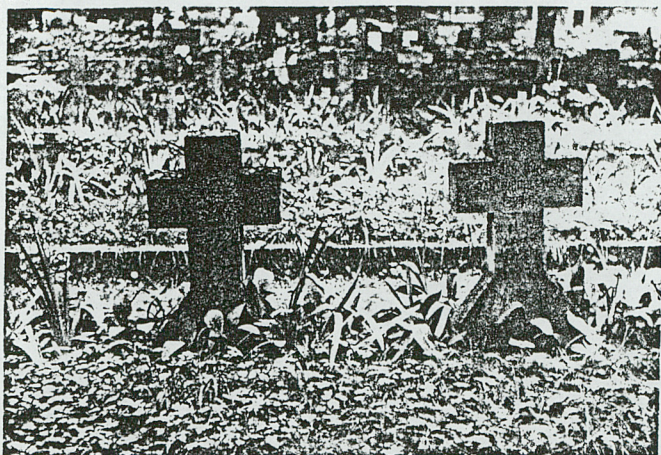
MIEJSCOWOŚĆ	Gmina	Obiekt			
Treść					
Wykonał	Data	<table><tr><td><u>Blona</u> <u>Klisza</u></td><td>×</td></tr></table>	<u>Blona</u> <u>Klisza</u>	×	Nr neg.
<u>Blona</u> <u>Klisza</u>	×				

URZĄD WOJEWÓDZKI
WYDZIAŁ KULTURY I SZTUKI
WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTEKÓW
W KIELCACH

Kielce, cmentarz legionistów

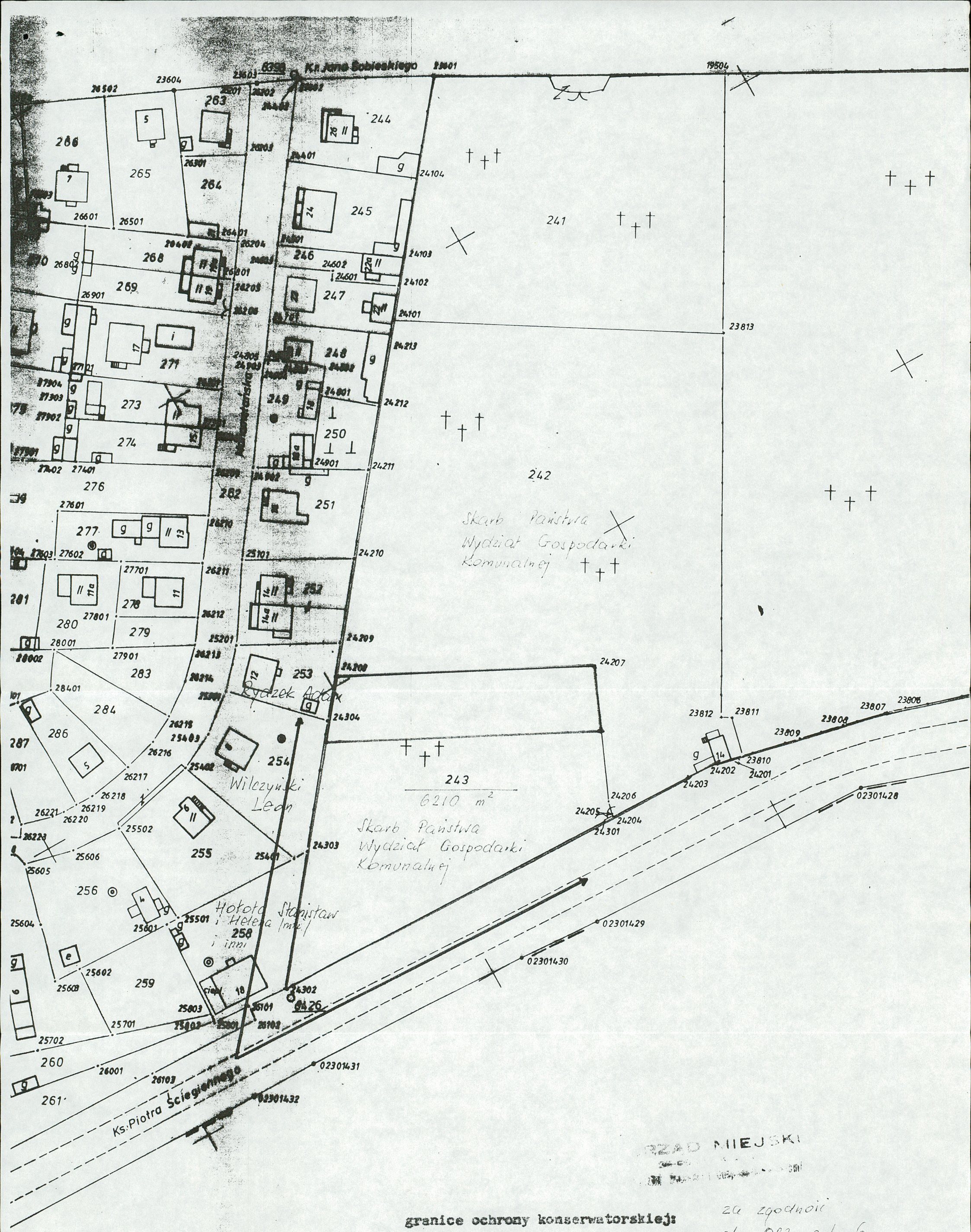
MIEJSCOWOŚĆ	Gmina	Obiekt
Treść		
Wykonał	Data	<u>Blona</u> <u>Klisza</u> X
		Nr neg.

URZĄD WOJEWÓDZKI
WYDZIAŁ KULTURY I SZTUKI
WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW
W KIELCACH

Kielce, cmentarz Legionistów

MIEJSCOWOŚĆ	Gmina	Obiekt	
Treść			
Wykonał	Data	$\frac{\text{Błona}}{\text{Klisza}} \times$	Nr neg.

granice ochrony konserwatorskiej:

- — — — — strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej (teren cmentarza)
- — — — — strefa ochrony konserwatorskiej w granicach zespołu cmentarzy przy ul. Ks. P. Ściegiennego
- ▲ — — — — — kierunki ochrony widokowej

Za zgodności
obr. 023 art. 6

CMENTARZ WOJSK POLSKICH 1863-1921 R.
KIELCE VL. P. ŚCIEGIENNEGO:

2

БЕДМЕДОВ